

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

ЧОРНИЙ БОГДАН ПЕТРОВИЧ

УДК 658:621.339.15

**МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ
У ПІДПРИЄМСТВА РОЗПОДІЛЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки і підприємництва Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Тульчинська Світлана Олександрівна,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», професор кафедри економіки та
підприємництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Зінченко Олена Антонівна,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання
та інноваційного розвитку

кандидат економічних наук, доцент
Вовк Ольга Миколаївна,
Національний авіаційний університет,
доцент кафедри економіки

Захист відбудеться 14 вересня 2017 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.002.23 у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за адресою: 03056, м. Київ, просп. Перемоги, 37, корп. 7, ауд. 41-б.

З дисертацією можна ознайомитися у Науково-технічній бібліотеці ім. І. Г. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за адресою: 03056, м. Київ, просп. Перемоги, 37.

Автореферат розісланий «01» серпня 2017 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Зозульов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Діяльність підприємств розподілення електроенергії в умовах нарощення загроз та ризиків викликаних зростанням зношеності основних засобів енергетичних мереж, кризовим станом вітчизняної банківської системи, зростанням тарифів на електроенергію, обумовлює потребу у активізації залучення інвестиційних ресурсів таких підприємств. Актуальність цієї проблематики підтверджується низкою законів України, зокрема: «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації», «Про енергозбереження», розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року», реалізація яких на рівні підприємства обумовлює необхідність розвитку теоретичних засад і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо активізації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії та диверсифікації їх джерел.

Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад інвестиційних процесів здійснили такі закордонні вчені, як: Г. Александер, Дж. Бейлі, І. Бернар, З. Боді, С. Брю, Е. Дж. Долан, А. Кейн, Ж. К. Коллі, Д. Ліндсей, К. Макконелл, А. Дж. Маркус, У. Шарп та ін. Аналізу стану та проблем залучення інвестиційних ресурсів у промислові підприємства України присвячено чимало спеціальних досліджень і публікацій українських вчених, а саме таких, як: І. О. Бланк, В. В. Бочаров, О. М. Вовк, С. В. Войтко, Г. В. Возняк, О. А. Гавриш, В. Г. Герасимчук, М. П. Денисенко, А. І. Дука, О. А. Зінченко, І. М. Крейдич, О. Є. Кузьмін, В. М. Марченко, А. А. Пересада, В. П. Савчук, Т. С. Смовженко, О. О. Терещенко та ін. Дослідженню проблем залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії присвячені роботи вітчизняних вчених-економістів: А. І. Амоші, Б. М. Андрушківа, О. Г. Білоруса, А. І. Бутенко, М. Й. Бурбело, В. В. Дергачової, Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, Н. С. Косар, А. І. Кредісова, Г. Г. Козоріз, Н. О. Кухарської, Ю. А. Левицького, І. І. Лукінова, М. В. Макарової, У. Є. Письменної, Б. С. Серебреннікова, М. Г. Чумаченка та ін.

Віддаючи належне вагомому внеску цих авторів, слід зауважити, що у науковій літературі не повною мірою розкрита проблематика механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії. Зокрема, потребує подальшого розвитку теоретико-методичні та прикладні аспекти функціонування такого механізму за умов державно-приватного партнерства, диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів. Це обумовило вибір теми, визначення мети, завдань та структури дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дослідження, пов'язаний з проблематикою науково-дослідних робіт, що виконувалися у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», а саме з темами: «Сучасні проблеми функціонування та розвитку підприємств в Україні» (ДР № 0109U008920), де автором розроблено: пропозиції щодо запровадження методики диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства

розподілення електроенергії за умов використання державно-приватного партнерства на засадах концесії; математична модель оцінювання ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії; «Підприємництво як чинник розвитку інноваційно-інвестиційної моделі економіки України» (ДР № 0108U009338), у рамках якої автором досліджувалися проблеми та перспективи залучення інвестиційних ресурсів у діяльність підприємств розподілення електроенергії задля розвитку комунальної інфраструктури; «Управління підприємствами та шляхи підвищення ефективності їх діяльності» (ДР № 0109U008919), де автором обґрунтовано концепцію інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів на засадах активізації процесу залучення інвестиційних ресурсів та мінімізації ризиків сторін при укладанні угод державно-приватного партнерства для підприємств розподілення електроенергії.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є подальший розвиток теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Досягнення поставленої мети було здійснено шляхом послідовної постановки, формулювання та вирішення наступних завдань:

- уточнити економічну сутність понятійно-категоріального апарату теорії інвестування;
- обґрунтувати доцільність впровадження механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства та визначити його структуру;
- розкрити науково-методичні засади залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії;
- діагностувати стан енергетичного ринку та оцінити його вплив на залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії;
- оцінити ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємствами розподілення електроенергії;
- визначити можливості та умови залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов диверсифікації їх джерел;
- розробити пропозиції щодо удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії;
- обґрунтувати науково-методичні положення щодо оцінювання залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов диверсифікації їх джерел;
- запропонувати практичні рекомендації з активізації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії в межах енергоефективних проектів.

Об'єктом дослідження є залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи наукового пізнання. У

роботі використано: діалектичний метод – для встановлення взаємозв'язків та виявлення суперечностей між суб'єктами інвестування (підрозд. 1.1-1.2); монографічний метод та узагальнень – для зіставлення особливостей інвестиційних процесів на підприємствах розподілення електроенергії (підрозд. 1.3, 2.3); метод аналізу – для виокремлення найвагоміших факторів впливу та забезпечення механізму залучення інвестиційних ресурсів (підрозд. 1.3, 2.1-2.3); статистичний метод та моделювання – для діагностування та формування прогностичних оцінок стану енергетичного ринку (підрозд. 2.1, 3.3); економічного аналізу – для діагностування стану підприємств розподілення електроенергії (підрозд. 2.1); метод абстрагування та формалізації – для обґрунтування концептуальних положень функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел на засадах державно-приватного партнерства (підрозд. 3.2); метод синтезу – для розроблення методики оцінювання ефективності залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії (підрозд. 3.1); синергетичний підхід – для визначення ефективності механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії (підрозд. 3.3); системний підхід – для розгляду механізму залучення інвестиційних ресурсів як цілісної системи розвитку підприємств розподілення електроенергії (підрозд. 1.2, 2.3, 3.1-3.3); ресурсно-функціональний підхід – для визначення функцій механізму залучення інвестиційних ресурсів (підрозд. 1.2), уточнення сутності категорії «інвестиції», «інвестиційні ресурси» (підрозд. 1.1), для обґрунтування прийняття рішень щодо залучення інвестиційних ресурсів та диверсифікації їх джерел (підрозд. 1.1, 2.3,3.3); процесний підхід – для розгляду механізму як процесу та впливу процесів на механізм залучення інвестиційних ресурсів (підрозд. 1.3, 2.1, 2.2).

Інформаційною базою дослідження стали матеріали Державної служби статистики України, законодавчі й нормативні документи, дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, інформаційні матеріали міжнародних асоціацій та рейтингових агентств, звіти та статистичні дані підприємств й органів державної влади, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у поглибленні та розвитку існуючих теоретичних та науково-методичних положень щодо удосконалення засад функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії. Найсуттєвішими теоретико-методичними результатами, які характеризують наукову новизну дослідження й особистий внесок дисертанта, є:

уперше:

- сформульовано концептуальні положення функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, що побудовані на принципах використання державно-приватного партнерства, враховують життєвий цикл розвитку підприємства, стадії інвестування та специфіку економіко-технологічних процесів розподілення електроенергії, дозволяють активізувати залучення інвестиційних ресурсів задля отримання соціального, екологічного та інших ефектів;

удосконалено:

- механізм залучення інвестиційних ресурсів, який, на відміну від існуючих, сформований з використанням ресурсно-функціонального, процесного, системного й синергетичного підходів та передбачає використання державно-приватного партнерства, урахування впливу фінансових регуляторів та важелів задля модернізації основних засобів підприємств розподілення електроенергії;

- науково-методичні положення вибору джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, які, на відміну від існуючих, передбачають можливість диверсифікації таких джерел та базуються на моделюванні прогнозних значень показників ефективності інвестиційного проекту, з урахуванням нелінійної динаміки економічних процесів, недопущення переходу у нестійкий нерівноважний стан під час реалізації інвестиційного проекту;

- теоретичні засади залучення інвестиційних ресурсів підприємствами розподілення електроенергії, що, на відміну від існуючих, ґрунтуються на когнітивній парадигмі та доповнені принципами адаптивності, динамічності, циклічності та стабілізації задля вирішення проблем розвитку підприємств розподілення електроенергії, з урахуванням взаємообумовленості факторів впливу на макро-, мезо- та мікрорівнях;

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат теорії інвестування за рахунок поглиблення наукового тлумачення сутності та економічного змісту таких понять, як: «*інвестиційні ресурси*», які, на відміну від усталених, враховують сукупність ресурсів, що використовуються суб'єктами господарювання у процесі їх вкладення в об'єкти інвестування та допомагають перетворити наявний потенціал у капітал із врахуванням їх ризикованості, для отримання прибутку або досягнення соціального, екологічного та інших ефектів; «*механізм залучення інвестиційних ресурсів*», який, на відміну від існуючих, розглядається як система організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів під впливом дії законів та економічної політики держави на засадах диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів;

- організаційно-економічні засади реалізації механізму залучення інвестиційних ресурсів, що, на відміну від існуючих, передбачають застосування композиції поетапних процедур отримання таких ресурсів з ендогенних (власні фінансові ресурси) та екзогенних (залучені фінансові ресурси, позичкові фінансові ресурси та бюджетні асигнування) джерел, враховуючи специфіку вітчизняної законодавчої бази, закордонний досвід концесійних угод, закономірності економічного розвитку в умовах нарощення загроз та ризиків.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що теоретичні і методичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій та методичних рекомендацій щодо функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Одержані результати впроваджено у практичній діяльності: ПАТ «Київенерго» – обґрунтовані пропозиції щодо механізму залучення

інвестиційних ресурсів як способу організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів у енергоефективні проекти (довідка № 42АУ/41/1/11790 від 10.11.2016 р.); КП «Київміськсвітло» – впровадження розробленої моделі залучення інвестиційних ресурсів за умов їх диверсифікації, на засадах реалізації: математичної структурної моделі розрахунку параметрів інвестиційного проекту; розв’язків двох систем диференціальних рівнянь; оцінювання ефективності стратегій реалізації інвестиційного проекту NPV-методом (довідка № 3205-01 від 16.11.2016 р.); КП «Білоцерківськсвітло» – впровадження концепції інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів, як системи формування цілей, стимулів і дій, спрямованих на активізацію інвестиційного процесу в значній мірі сприятиме активізації залучення інвестиційних ресурсів та розвитку підприємства (довідка № 241 від 18.10.2016 р.); ТОВ «НТК ЕНПАСЕЛЕКТРО» – пропозиції щодо залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел у підприємства розподілення електроенергії у модернізацію основних засобів, у тому числі у більш прогресивні освітлювальні прилади зовнішнього освітлення з метою зниження капітальних витрат на кожний кіловат встановленої потужності (довідка № 01/1-368/1 від 29.07.2016 р.); Державної регуляторної служби України при опрацюванні проектів регуляторних актів, що надходять на погодження до служби, відповідно до Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» в частині дерегулювання господарської діяльності, пропозиції щодо скасування державної реєстрації договорів комерційної концесії (довідка № 1097/0/20-16 від 23.11.2016 р.).

Результати дослідження доцільно використовувати при підготовці навчальних програм, курсів, розділів підручників, навчальних посібників, методичних розробок, а також спецкурсів для студентів вищих начальних закладів з метою поглиблення знань щодо механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії. А саме у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут і ім. Ігоря Сікорського» при викладанні дисциплін «Інвестування», «Потенціал і розвиток підприємства», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» для студентів освітнього ступеню бакалавр спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економіка підприємства», «Економічне управління підприємством», «Економічне обґрунтування проектних рішень» для студентів освітнього ступеню магістр спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Економіка підприємства» факультету менеджменту та маркетингу – акт впровадження № 3112-51 від 21.11.2016 р.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати наукового дослідження доповідались автором і були схвалені на: 1) Міжнародних науково-практичних конференціях: «Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління» (м. Київ, 2015 р., 2016 р., 2017 р.); «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки» (м. Київ, 2013 р., 2014 р., 2015 р., 2016 р.); «Сучасний стан розвитку економіки, управління та рекламної діяльності України» (Івано-Франківськ, 2015 р.); «Україна – ЄС. Сучасні технології, економіка та право» (Словаччина, Кошице, 2015 р.); «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров’я» (м. Харків,

2016 р.); «Соціальні трансформації у кризовий період» (м. Вінниця, 2017 р.); «Нові горизонти: досягнення різних галузей науки» (США, Моррісвілл, 2017 р.); 2) Всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність» (м. Київ, 2016 р.); «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформації економіки» (м. Дніпро, 2016 р., 2017 р.); «Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій» (м. Київ, 2016 р., 2017 р.); «Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств» (м. Харків, 2016 р.).

Публікації. Основні положення і висновки опубліковано у 27 наукових працях загальним обсягом 6,27 обл.-друк. арк. (особисто автору належить 4,98 обл.-друк. арк.), у т.ч.: у 8 фахових статтях (з них 3 статті – у фахових виданнях України, що включенні до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття – у науковому виданні інших держав); 1 стаття у інших наукових виданнях України; 18 публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 295 сторінок, зокрема основний зміст роботи викладено на 220 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 44 таблиці, 31 рисунок (з них 8 повністю займають площу сторінки), список використаних джерел із 203 найменувань на 22 сторінках, бібліографічного опису списку використаних джерел із 189 посилань на 20 сторінках, 7 додатків на 32 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, визначено методологічну базу, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведені дані щодо апробації результатів та їх публікації.

У першому розділі «**Теоретичні основи механізму залучення інвестиційних ресурсів**»: досліджено еволюцію теорії інвестування; з'ясовані сутність та логіка взаємозв'язку понятійно-категоріального апарату теорії інвестування; обґрунтовано механізм залучення інвестиційних ресурсів та методичні засади залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії; встановлено напрями диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Аналіз різних економічних шкіл (меркантилістів, фізіократів, класиків, маржиналістів, неокласиків, інституціоналізму) та різних поглядів науковців (Е. Дж. Долан, Д. Ліндсей, К. Макконелл, С. Брю, У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейлі, З. Боді, І. Бернар, Ж.К. Коллі), які стосуються досліджень проблем, пов'язаних з інвестиціями, дав можливість встановити, що інвестиції завжди були у центрі уваги концепцій економічної думки як на макро- так і на мікрорівні. Визначено, що на сьогоднішній день, незважаючи на значну кількість публікацій як вітчизняних та зарубіжних авторів, поняття «інвестиції», «інвестиційний ресурс» не мають однозначного тлумачення та єдиного підходу щодо їх визначення та сутності.

У результаті опрацювання питання трактування категорії «інвестиції» уточнено його трактування, а саме – інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з урахуванням наявності певних ризиків, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний, екологічний та інші ефекти. Дослідження сутності поняття «інвестиційні ресурси» дало можливість дати авторське тлумачення з огляду на уречевлений зміст даної економічної категорії, а саме під інвестиційними ресурсами слід розуміти сукупність фінансових, матеріальних, нематеріальних, а також інтелектуальних ресурсів, які використовуються суб'єктами господарювання у процесі їх вкладення в об'єкти інвестування та допомагають перетворити потенціал у капітал із врахуванням їх ризикованості для отримання прибутку або досягнення соціального, екологічного та іншого ефекту.

З'ясовано, що розвиток підприємств розподілення електроенергії є наслідком реалізації механізму залучення інвестиційних ресурсів як процесу, але при цьому, у свою чергу, є й обернена залежність. Результат залучення інвестиційних ресурсів обумовлено процесом розвитку підприємств розподілення електроенергії в сучасних умовах. Але, у будь-якому випадку, результатом дії механізму, відповідно до поставленої мети, є економічний ефект. Структура механізму залучення інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії представлена на рис. 1.

Обґрунтовано, що механізм розкриває свою дію через функції, під якими розуміють спосіб активної взаємодії, при якій зміна одних об'єктів або процесів спричиняє зміни інших, що відбувається в межах конкретної цілеспрямованої діяльності між суб'єктами та об'єктами через прямі та зворотні зв'язки між ними. По відношенню до механізму залучення інвестиційних ресурсів можна виділити такі функції: управління, системності, контролю, координації, аналізу, результативності.

Доведено, що особливість інвестиційного механізму підкреслюється обсягами фінансових ресурсів, джерелами їх залучення, способами та формами їх використання, суб'єктами інвестиційного процесу. Мета механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії – досягнення стабільного економічного розвитку підприємств розподілення електроенергії за рахунок залучення інвестиційних ресурсів на засадах диверсифікації джерел фінансування.

Встановлено, що механізм залучення інвестиційних ресурсів – це спосіб організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів під впливом дії економічних законів, економічної політики держави та ефективності суб'єктів господарювання, що розкриває свою сутність через функції, спрямовані на вирішення поставлених задач, з метою досягнення конкретного результуючого економічного ефекту, на засадах диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів із можливістю корегування процесу залучення під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, завдяки чому потенціал підприємства має перетворитися у капітал.

Виявлено, що у зв'язку з недостатністю ендогенних джерел залучення інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії, що обмежує

динамічний розвиток потенціалу підприємств, все більшого значення набуває диверсифікація джерел залучення інвестиційних ресурсів, у тому числі з екзогенних джерел.

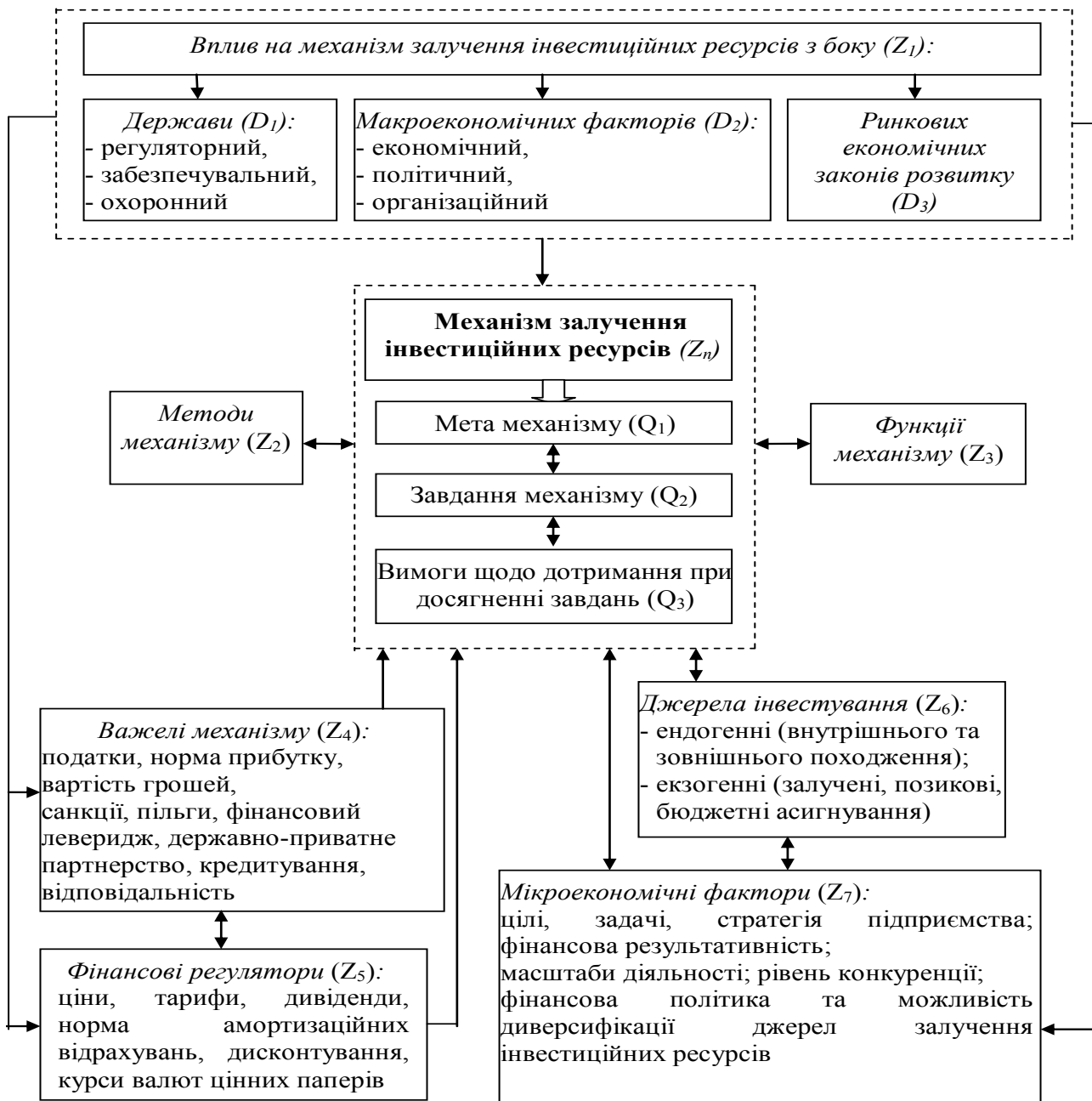

Рис. 1. Складові механізму залучення інвестиційних ресурсів

Джерело: розроблено автором

Сформовано концептуальні положення функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, що побудовані на принципах використання державно-приватного партнерства. З'ясовано, що використання державно-приватного партнерства має позитивний ефект для підприємств, а також дає можливість: більш ефективного управління фінансуванням, застосування інноваційних технологій, розподілення ризиків

інвестування, зменшення вартості інвестиційних проектів, покращення якості робіт та скорочення термінів реалізації проектів тощо.

Обґрунтовано використання ресурсно-функціонального, процесного, системного та синергетичного підходів щодо функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів, що дає можливість запропонувати концептуальні положення щодо механізму залучення інвестиційних ресурсів, розробити математичну модель залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, обґрунтувати концепцію інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Диверсифікація джерел залучення інвестиційних ресурсів, відповідно до розробленого механізму, дає можливість для підприємств розподілення електроенергії підвищити свій потенціал за рахунок ефективності залучення інвестицій, що сприяє прискоренню обігу капіталу, зменшенню ризиків інвестування тощо. Доведено, що джерела залучення інвестиційних ресурсів можна поділити на ендогенні (внутрішні й зовнішні) та екзогенні (залучені фінансові ресурси, позичкові фінансові ресурси та бюджетні асигнування) джерела залучення інвестиційних ресурсів.

Запропоновані поетапні процедури відносно формування ресурсів підприємств розподілення електроенергії, відповідно до реалізації механізму залучення інвестиційних ресурсів, з ендогенних та з екзогенних джерел походження, що дає можливість визначення такого їх сполучення, що сприятиме стабільному економічному розвитку підприємств.

Дослідження можливості залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за рахунок використання таких моделей, як: державні закупівлі, концесія, контракт життєвого циклу та їх комбінації, визначено їх переваги та недоліки, за порівнянням показників відхилення витрат від запланованого рівня в інвестиційних проектах. Проведене дослідження світового досвіду розвинених країн дало можливість з'ясувати ефективність використання державно-приватного партнерства.

У другому розділі **«Діагностика механізму залучення інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії»** проведено дослідження умов функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів; проаналізовано тенденції розвитку підприємств розподілення електроенергії, у тому числі, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів, доведена необхідність диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

У роботі, в результаті проведеного аналізу, встановлено, що сучасні умови функціонування підприємств промисловості, у тому числі розподілення електроенергії, можна охарактеризувати як умови нарощення загроз та ризиків, що підтверджується: по-перше, скороченням обсягів виробництва електроенергії в Україні в 2012-2015 рр. на 33,9 млрд. кВт год.; по-друге, негативною динамікою, за виключенням 2015 р., залучення капітальних інвестицій у 2011-2014 рр., у тому числі у промисловість, на яку припадає майже 40 % від загального обсягу залучення інвестиційних ресурсів; суттєвим скороченням фінансування з 7,1 % до 0,7 % за рахунок державного бюджету внаслідок його дефіциту та скорочення державних

цільових програм; по-третє, у 2010-2015 рр. зростанням поточних зобов'язань і забезпечень, а також кредиторської та дебіторської заборгованості підприємств промисловості: так дебіторська заборгованість підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря з 2014 р. по 2015 р. зросла майже в два рази і становила 83,2 %; скороченням власного капіталу підприємств промисловості у 2015 р. на 18,2 %; по-четверте, погіршенням показників фінансового результату підприємств промисловості, збитки яких у 2015 р. становили – 188,26 млрд. грн., а у підприємств розподілення електроенергії – 32,84 млрд. грн. Зниженням рентабельності промислових підприємств, що становила у 2015 р. 7,7 % від усієї діяльності, для підприємств розподілення електроенергії на 6,9 % тощо.

Проведене аналітичне дослідження макроекономічних показників та показників стану промисловості в Україні, дало можливість виокремити проблеми на мікро-, мезо- та макрорівнях щодо розвитку підприємств розподілення електроенергії. Одночасне спрямування зусиль на їх вирішення сприятиме інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії та розвитку економіки зокрема.

Аналіз показників діяльності підприємств розподілення електроенергії, що здійснюють діяльність у сфері утримання об'єктів зовнішнього освітлення населених пунктів, показав, що у 2011-2015 рр. відбувалась позитивна динаміка у таких напрямках, як: збільшення – автоматизованих систем дистанційного управління зовнішнім освітленням, світлоточок та приладів диференційного обліку електричної енергії; зростання витрат на модернізацію основних засобів об'єктів зовнішнього освітлення; зменшення – витрати на утримання однієї світлоточки та кількості спожитої електроенергії. Встановлено, що зростання тарифів на електроенергію вимагає диверсифікації залучення інвестиційних ресурсів на модернізацію зовнішнього освітлення, у тому числі за рахунок державно-приватного партнерства. Кількість спожитої електроенергії об'єктами зовнішнього освітлення населених пунктів та витрати на електроенергію за 2011-2015 рр. представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Кількість спожитої електроенергії об'єктами зовнішнього освітлення населених пунктів та витрати на електроенергію у 2011-2015 рр.

	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість спожитої електроенергії, тис. кВт/год	699836,28	700766,86	573290,05	470731,47	479915,71
Кількість електроенергії, спожитої на роботу однієї світлоточки, кВт/год	385,29	359,04	282,16	247,86	241,17
Витрати на електроенергію, спожиту на зовнішнє освітлення, тис. грн.	244937,17	245392,02	274911,13	474471,65	295494,80
Витрати на електроенергію, спожиту на роботу однієї світлоточки, грн.	123,8	125,7	135,3	258,7	145,5

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

Обґрунтовано, що залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, які забезпечують зовнішнє освітлення населених

пунктів, відповідно до нормативно-законодавчої бази України, відноситься до заходів енергозбереження, а інноваційні проекти відносяться до енергоефективних проектів, по відношенню до яких передбачено пріоритетне кредитування.

Дослідження діяльності підприємств, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів (КП «Київміськвітло», КП «Запоріжміськвітло», КП «Білоцерківсьвітло», КП «Міськвітло», м. Краматорськ, КП «Міськвітло», м. Вінниця) (див. табл. 2), дало можливість встановити специфічні ознаки та загальні проблеми підприємств, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів, а саме: недостатня кількість обігових коштів; висока вартість експлуатації та недостатня потужність освітлювального обладнання; недостатність фінансування з місцевих бюджетів для модернізації системи зовнішнього освітлення міст; високий загальний технічний знос основних засобів; відсутність довгострокового стратегічного планування інноваційної діяльності підприємств тощо.

Таблиця 2

Показники ефективності використання оборотного капіталу підприємств та зносу основних засобів, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів за 2011-2015 рр.

Показник / Підприємства	2011	2012	2013	2014	2015
Коефіцієнт оборотності оборотних активів					
КП «Київміськвітло»	0,64	0,73	0,41	0,52	0,54
КП «Запоріжміськвітло»	0,34	0,39	0,48	0,32	0,31
КП «Білоцерківсьвітло»	0,64	0,59	0,67	0,65	0,57
КП «Міськвітло», м. Краматорськ	0,84	0,75	0,87	0,79	0,83
КП «Міськвітло, м. Вінниця	0,43	0,49	0,60	0,41	0,40
Коефіцієнт зносу основних засобів					
КП «Київміськвітло»	0,25	0,28	0,33	0,34	0,35
КП «Запоріжміськвітло»	0,32	0,32	0,34	0,36	0,38
КП «Білоцерківсьвітло»	0,53	0,49	0,56	0,52	0,57
КП «Міськвітло», м. Краматорськ	0,65	0,62	0,60	0,63	0,67
КП «Міськвітло, м. Вінниця	0,30	0,33	0,33	0,37	0,37

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємств

Доведено, що залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов їх диверсифікації на засадах державно-приватного партнерства за використанням концесії у інвестиційні проекти з модернізації зовнішнього освітлення шляхом комплексної заміни застарілого обладнання та джерел світла на світлодіодні модулі, дасть можливість:

- зменшити витрати на електроенергію в 5,2 рази із зменшенням яскравості освітлення у нічний час доби на 50 %, що можливо при використанні світлодіодних модулів за їх технічними характеристиками світлового потоку без погіршення світловіддачі із забезпеченням рівномірності освітлення та припустимого рівня прямого і відбитого полиску, що відповідає державним планам енергозбереження та ефективності;

- покращити якість зовнішнього освітлення на 20-40 % у залежності від кута нахилу світильників, відстані опор та висоти, на яких встановлені джерела

світла, що, у свою чергу, також дасть позитивний соціальний ефект, а саме знизять злочинність, вандалізм, кількість дорожньо-транспортних пригод, особливо з важкими наслідками;

- для підприємств розподілення електроенергії комунальної власності зменшити видатки місцевих бюджетів;

- для підприємств розподілення електроенергії знизити витрати на функціонування мережі зовнішнього освітлення;

- збільшити екологічну безпеку шляхом зменшення викидів CO₂ за рахунок збільшення швидкості руху транспорту та зменшення їх простоїв внаслідок скорочення дорожньо-транспортних пригод, а також витрат на утилізацію джерел світла;

- отримати соціальний ефект, а саме покращити естетичний вигляд нічного міста, підвищити візуальний комфорт та психологічну атмосферу, підвищити його соціальний престиж, збільшити туристичну й інвестиційну привабливість, що, у свою чергу, пожвавить економічне життя населеного пункту, збільшить відрахування до місцевого бюджету тощо.

Проведене дослідження умов функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів та тенденцій розвитку підприємств розподілення електроенергії дало можливість обґрунтувати напрями покращення роботи підприємств розподілення електроенергії, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів.

У третьому розділі «**Удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії**» – запропоновано заходи з удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії; удосконалено методичний підхід до оцінювання залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов диверсифікації їх джерел за використанням математичної моделі нелінійної динаміки; розроблено заходи з інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії в енергоефективні проекти.

Запропоновано концепцію інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, що передбачає висування, визначення принципів, мети, цілей, функцій, а також інструментарію для вирішення поставлених задач та досягнення головної мети залучення інвестиційних ресурсів у діяльність підприємств.

У результаті дослідження було встановлено, що найбільш оптимальною формою залучення інвестиційних ресурсів з екзогенних джерел за умов використання державно-приватного партнерства є концесія. Було досліджено та удосконалено алгоритм, який складається з трьох етапів передачі об'єкта у концесію для підприємств розподілення електроенергії, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів.

Проведене дослідження дало можливість з'ясувати, що при диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів на засадах державно-приватного партнерства, за використанням концесії, виникають внутрішні та трансцендентні – систематичні й форс-мажорні ризики. Доведено, що на мінімізацію ризиків позитивно впливає: а) сам механізм залучення інвестиційних ресурсів, оскільки він

розкриває свою дію через такі функції як: результативність, аналіз, координація, контроль, системність, управління, що спрямовані на вирішення конкретних завдань; б) диверсифікація джерел залучення інвестиційних ресурсів на засадах державно-приватного партнерства, а саме за використанням концесії; в) дії державного/муніципального партнера за використанням концесії по зниженню ризиків до проведення концесійного конкурсу; г) прогнозування ймовірності виникнення ризиків та максимальне урахування їх при укладанні виваженої обґрунтованої концесійної угоди тощо.

Оскільки на механізм залучення інвестиційних ресурсів у сучасних умовах впливають різні фактори, внаслідок чого відбуваються хаотичні зміни, які важко, або навіть, неможливо завчасно передбачити, у роботі запропоновано використовувати модель нелінійної динаміки для розрахунку ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії.

Нелінійна динаміка або теорія детермінованого хаосу обрана для розроблення моделі розрахунку ефективності залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел тому, що вона досліджує системи, які мають складну поведінку при наявності внутрішніх законів функціонування. Синергетичний підхід допомагає досягнути нелінійність процесу залучення інвестиційних ресурсів з урахуванням сучасних умов економічного розвитку. Запропоновані методичні положення розрахунку ефективності інвестиційного проекту підприємств розподілення електроенергії за моделлю нелінійної динаміки (рис. 2).

Для апробації розробленого модельного рішення залучення інвестиційних ресурсів як приклад підприємства розподілення електроенергії, було взято Комунальне підприємство мереж вуличного освітлення «Київміськвітло». КП «Київміськвітло» здійснює зовнішнє освітлення м. Києва за допомогою 181694 освітлювальних приладів, з яких 61,6 % (111908 шт.) мають натрійові лампи, 11,3 % (20514 шт.) ртутні лампи. Освітлювальні прилади зі світлодіодними лампами становлять 0,5 % (928 шт.)

Проведені розрахунки інвестиційного проекту для підприємства розподілення електроенергії КП «Київміськвітло» з модернізації зовнішнього освітлення шляхом заміни застарілих джерел світла на світлодіодні модулі, вартість якого становить 34,577 млн. євро доводять, що проект має період окупності 32 місяці за умов диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів, а саме використання державно-приватного партнерства та підписання угоди про концесію.

Для оцінки запропонованих заходів, у межах концепції інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів запропоновано визначити середньозважений індекс інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії (I_m) за формулою:

$$I_m = \sqrt[3]{K_1 \cdot K_2 \cdot K_3}, \quad (1)$$

де K_1 – інтегральний показник впливу залучення інвестиційних ресурсів у підприємство розподілення електроенергії за проектом модернізації системи зовнішнього освітлення;

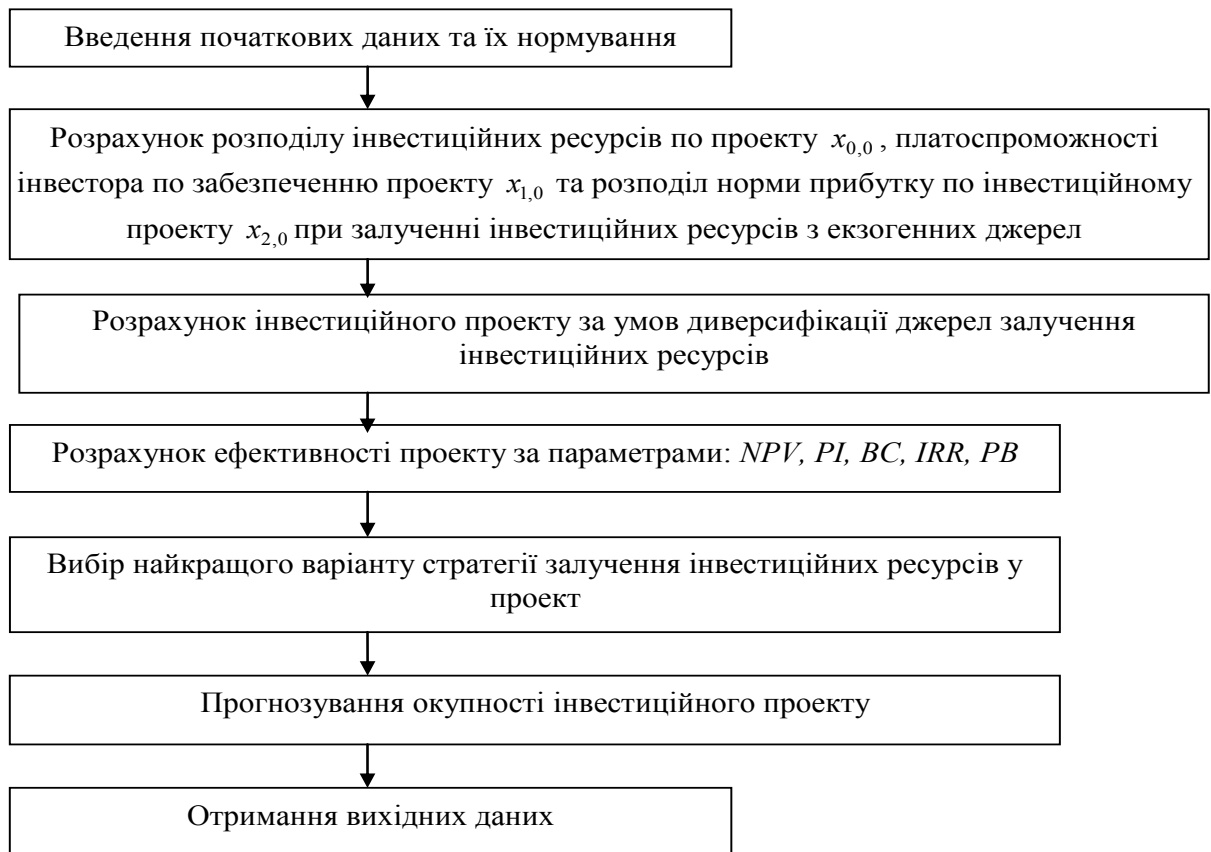

Рис. 2. Схема розрахунку ефективності інвестиційного проекту
Джерело: розроблено автором

K_2 – інтегральний показник впливу заходів, направлених на вирішення тріади проблем на мікро-, мезо- та макрорівнях щодо розвитку підприємств розподілення електроенергії;

K_3 – інтегральний показник впливу заходів зниження ризиків інвестиційних проектів за умов диверсифікації їх джерел.

Середньозважений індекс інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії розрахований за формулою (1) дорівнює:

$$I_m = \sqrt[3]{1,013 \cdot 1,031 \cdot 1,25} \approx 1,1.$$

Розрахунки середньозваженого індексу інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, на прикладі залучення інвестиційних ресурсів у енергоефективний проект з модернізації зовнішнього освітлення показали, що рівень інтенсифікації є достатнім, відповідно до шкали за використанням експертних методів, за якою: $I_m \in [0;1]$ – низький рівень інтенсифікації, при $I_m \in (1;2]$ – достатній.

Обґрунтовано можливість зменшення витрати на оплату електроенергії шляхом заміни існуючих джерел світла на нові світлодіодні модулі. У результаті заміни джерел світла на нові світлодіодні модулі відбувається зменшення споживання електроенергії більше ніж у двічі – в 2,6 рази (на 48354873,59 кВт), а

при зменшенні яскравості світіння у нічний час доби, що можливо при використанні світлодіодних модулів за їх технічними характеристиками світлового потоку, зменшення споживання електроенергії можливо майже на 20 % і становить 5,2 рази (на 63680701,68 Вт). При заміні застарілих джерел світла на світлодіодні модулі рівень освітлення в місті покращується на 20-40 % у залежності від відстані опор, на яких встановлені лампи, та їх висоти, а також від кута нахилу світильників.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення науково-прикладного завдання щодо розроблення теоретико-методичних та прикладних засад механізму залучення інвестиційних ресурсів. Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Проведене наукове дослідження показало недостатню ефективність залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, у тому числі, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів, що спричинило необхідність удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел.

На основі дослідження наукових розробок вітчизняних та зарубіжних вчених в частині теоретико-методичних засад інвестування розкрито сутність, структуру, функції, мету та завдання механізму залучення інвестиційних ресурсів. Це дало можливість уточнити економічну сутність понятійно-категоріального апарату теорії інвестування та дійти до таких трактувань: інвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, з урахуванням наявності певних ризиків, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягаються соціальний, екологічний та інші ефекти; інвестиційні ресурси – сукупність фінансових, матеріальних, нематеріальних, а також інтелектуальних ресурсів, які використовуються суб'єктами господарювання у процесі їх вкладення в об'єкти інвестування та допомагають перетворити наявний потенціал у капітал із урахуванням їх ризикованості для отримання прибутку або досягнення соціального, екологічного та інших ефектів; механізм залучення інвестиційних ресурсів – це спосіб організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів під впливом дії економічних законів, економічної політики держави та ефективності суб'єктів господарювання, що розкриває свою дію через функції, спрямовані на вирішення поставлених задач, з метою досягнення конкретного результуючого економічного ефекту на засадах диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів.

2. На основі проведеного дослідження обґрунтовано необхідність впровадження механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії задля забезпечення модернізації основних засобів підприємств в умовах нарощення загроз та зростання ризиків. Доведено, що такий механізм має базуватися на когнітивній парадигмі, за якою зміна одних об'єктів або процесів спричиняє зміну інших, а його структура має обов'язково включати

такі елементи, як: методи, функції, важелі та фінансові регулятори впливу, враховувати вплив ринкових економічних законів, держави, макро- й мікроекономічних факторів впливу. Сформований таким чином механізм надасть можливість активізувати залучення інвестиційних ресурсів та диверсифікувати їх джерела.

3. У ході проведеного дослідження сформовано науково-методичні засади залучення інвестиційних ресурсів та напрями диверсифікації їх джерел у підприємства розподілення електроенергії. З метою реалізації функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів запропоновано та обґрунтовано композицію поетапних процедур формування ресурсів підприємств розподілення електроенергії відповідно з ендогенних (внутрішніх і зовнішніх) та екзогенних джерел їх походження, що дає можливість визначення такого їх сполучення, яке підвищить потенціал підприємств за рахунок ефективного залучення інвестицій. Це сприятиме скороченню попиту підприємств у позиковому капіталі, прискоренню обігу капіталу, зменшенню ризиків інвестування та стабільному економічному розвитку підприємств.

4. В результаті діагностування стану енергетичного ринку та умов функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів встановлено наявність тріади проблем на мікро-, мезо- та макрорівнях, спрямування зусиль на одночасне вирішення яких сприятиме активізації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Проведене дослідження дало можливість з'ясувати, що залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов їх диверсифікації на засадах державно-приватного партнерства за використанням концесії у інвестиційні проекти з модернізації зовнішнього освітлення шляхом комплексної заміни застарілого обладнання та джерел світла на світлодіодні модулі дасть можливість: зменшити витрати на електроенергію в 5,2 рази із зменшенням яскравості освітлення у нічний час доби на 50 %; покращити якість зовнішнього освітлення на 20-40 %, що, у свою чергу, також дає позитивний соціальний ефект, а саме знижує злочинність, вандалізм; для підприємств розподілення електроенергії комунальної власності зменшити видатки місцевих бюджетів; для підприємств розподілення електроенергії знизити витрати на функціонування мережі зовнішнього освітлення; збільшити екологічну безпеку шляхом зменшення викидів CO₂ за рахунок збільшення швидкості руху транспорту та зменшення їх простоїв унаслідок скорочення кількості дорожньо-транспортних пригод, а також витрат на утилізацію джерел світла; отримати соціальний ефект; збільшити туристичну й інвестиційну привабливість.

5. Проведене дослідження ефективності використання інвестиційних ресурсів підприємствами розподілення електроенергії надало можливість дійти висновку, що на їх діяльність вплинули сучасні умови нарощення загроз та ризиків, що, у свою чергу, призвело до: падіння індексу промислової продукції (що у 2015 р. становив 87,0 % до попереднього року), зростання поточних зобов'язань і забезпечень, а також кредиторської та дебіторської заборгованості підприємств розподілення електроенергії (дебіторська заборгованість підприємств за 2010-2015 рр. зросла в 4,3 рази, кредиторська – у 2,2 рази, скорочення власного

капіталу у 2015 р. становило 13,8 % до попереднього року), погіршення показників фінансового результату підприємств розподілення електроенергії (у 2015 р. їх збиток становив – 32,84 млрд. грн.), зниження рентабельності підприємств (у 2015 р. рентабельність від усієї діяльності становила – 6,9 %) тощо.

6. Аналіз та узагальнення закордонного досвіду активізації залучення інвестиційних ресурсів, вітчизняної нормативно-правової та організаційно-інформаційної бази дозволили встановити, що ефективним способом залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії є державно-приватне партнерство за використанням концесії під час реалізації інвестиційних проектів з модернізації основних засобів. Залучення інвестиційних ресурсів має відбуватися на принципах адаптивності, динамічності, циклічності та стабілізації задля вирішення проблем розвитку підприємств розподілення електроенергії з урахуванням взаємообумовленості факторів впливу на різних рівнях. Обґрунтовано, що використання державно-приватного партнерства має позитивний ефект як для підприємств так і для органів влади, а також дає можливість: більш ефективного управління фінансуванням, застосування інноваційних технологій, розподілення ризиків інвестування, зменшення вартості інвестиційних проектів, покращення якості робіт та скорочення термінів реалізації проектів тощо.

7. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано, що компонентна структура механізму залучення інвестиційних ресурсів має бути сформована з використанням ресурсно-функціонального, процесного, системного та синергетичного підходів, враховувати закономірності економічного розвитку, що надає можливість скоординувати й спрямувати дії всіх суб'єктів, які зумовлюють активізацію інвестиційних ресурсів, породжує синергетичний ефект від їх залучення.

8. Аналіз літературних джерел та практики діяльності підприємств дозволив сформулювати науково-методичні положення оцінювання залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов диверсифікації їх джерел. Так, у роботі було сформовано та обґрунтовано композицію процедур, що має передбачати моделювання прогнозних значень показників ефективності інвестиційного проекту з урахуванням нелінійної динаміки економічних процесів, недопущення переходу у нестійкий нерівноважний стан під час реалізації інвестиційного проекту. Було доведено, що для розрахунку оцінювання ефективності інвестиційного проекту підприємств розподілення електроенергії можливо використовувати модель нелінійної динаміки М.А. Магницького з урахуванням того, що механізм залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії передбачає використання державно-приватного партнерства. Застосування такої моделі дозволяє визначити: чистий приведений дохід від проекту; індекс прибутковості проекту; відношення вигоди до витрат за проектом; внутрішню норму окупності проекту; дисконтний період окупності проекту, а також здійснити прогнозування витрат обслуговування об'єктів концесійного проекту на подальший період.

9. Проведені розрахунки з використання моделі нелінійної динаміки для розрахунку ефективності залучення інвестиційних ресурсів у модернізацію

зовнішнього освітлення шляхом заміни застарілих джерел світла на світлодіодні модулі для КП «Київміськвітло» показали, що при вартості інвестиційного проекту 34,577 млн. євро проект має період окупності 32 місяці за умов диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів, а саме використання державно-приватного партнерства та підписання угоди про концесію.

Обґрунтовано, що енергоефективний проект щодо модернізації зовнішнього освітлення на прикладі КП «Київміськвітло» має позитивний економічний, а також соціальний та екологічний ефекти. Модернізація зовнішнього освітлення призведе до: зниження споживання електроенергії та витрат на неї, що набуває особливого значення з урахуванням зростання тарифів на електроенергію; скорочення витрат на обслуговування системи зовнішнього освітлення міста за рахунок збільшення терміну служби світлодіодних модулів.

10. За результатами проведеного дослідження розроблено та обґрунтовано науково-методичні положення та практичні рекомендації щодо удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів задля активізації їх залучення у підприємства розподілення електроенергії. Запропоновані рекомендації були використані у діяльності підприємств розподілення електроенергії та дали позитивний економічний ефект.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Чорній Б. П. Альтернативні джерела інвестування реального сектору економіки України / Б. П. Чорній, В. В. Лукаш // Вісник Донецького національного університету, Серія В : Економіка і право : Вип. 1, 2013. – С. 98-102. – 0,42/0,21 ум. друк. арк. (*Особистий внесок автора: обґрунтовано засади залучення іноземних інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії*)

2. Чорній Б. П. Умови зменшення ризиків при залученні інвестиційних коштів у діяльність підприємств / Б. П. Чорній // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. пр. : Вип. 51. – К. : НАУ, 2015. – С. 151-156. – 0,33 ум. друк. арк.

3. Чорній Б. П. Напрями диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії / Б. П. Чорній // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. пр. : Вип. 52. – К. : НАУ, 2015. – С. 148-152. – 0,33 ум. друк. арк.

4. Чорній Б. П. Сутність поняття «інвестиції» в контексті розвитку вітчизняних підприємств / Б. П. Чорній // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки, Вип. 12. Ч 3 – Херсон : 2015. – С. 116-118. – 0,42 ум. друк. арк.

Статті у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз

5. Чорній Б. П. Шляхи залучення інвестицій в об'єкти комунальної власності України / Б. П. Чорній // Технологический аудит и резервы производства. – 2013. –

№ 6(3). – С. 26-29. – 0,42 ум. друк. арк. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tatrv_2013_6-3_8.pdf (Міжнародна індексація: Ulrich's Periodicals Director, DRIVER, BASE, Index Copernicus, РИНЦ, ResearchBib, DOAJ, WorldCat, EBSCO, Directory Indexing of International Research Journals, DRJI, OAJI, Sherpa/Romeo, Open Access Articles).

6. Чорней Б. П. Механизм привлечения инвестиционных ресурсов в условиях наращивания угроз и рисков / Б. П. Чорней, С. А. Тульчинская // Бизнес Информ. – 2015. – № 9. – С. 15-19. – 0,54/0,27 ум. друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, Open Academic Journals Index, Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РИНЦ). *(Особистий внесок автора: сформульовано концептуальні положення функціонування організаційно-економічного механізму, визначено сутність поняття «механізм залучення інвестиційних ресурсів»).*

7. Чорній Б. П. Діагностика основних компонент стратегічного потенціалу підприємств розподілення електроенергії / Б. П. Чорній, С. О. Тульчинська // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : [зб. наук. пр. / гол. ред. О. А. Гавриш]. – К. : НТУУ «КПІ», 2016. – Вип. 13 – С 187-195. – 0,70/0,35 ум. друк. арк. (Міжнародна індексація: РИНЦ, Index Copernicus, WorldCat, OpenAIRE). *(Особистий внесок автора: обґрунтовано організаційно-економічні засади реалізації механізму залучення інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії).*

Статті у наукових виданнях інших держав

8. Snorniy B. The investment attraction in industrial plants of electric energy distribution / B. Snorniy, S. Tulchynska // Středoevropský věstník pro vědu a výzkum. – 2016. – № 4. – С. 17-21. – 0,30/0,15 ум. друк. арк. *(Особистий внесок автора: проаналізовано залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, запропоновано заходи щодо їх диверсифікації).*

Статті в інших наукових виданнях України

9. Тульчинська С. О. Виробництво та споживання електроенергії в Україні / С. О. Тульчинська, Б. П. Чорній // Сучасні проблеми економіки і підприємництва : Вип. 18. – 2016. – С. 56-62. – 0,29 ум. друк. арк. (Міжнародна індексація: Index Copernicus, ELAKRI, OAJI, OJS, World Cat, Research Bible, Google Scholar, Open AIRE, III factor, Cite FActor, Cosmos Impact Factor. n AIRE). *(Особистий внесок автора: досліджено використання паливно-енергетичних ресурсів на виробничо-експлуатаційні та комунально-побутові потреби та споживання електроенергії в Україні, обґрунтовано причини скорочення виробництва електроенергії в Україні).*

Матеріали науково-практичних конференцій

10. Чорній Б. П. Проблеми залучення інвестицій в об'єкти комунальної власності / Б. П. Чорній // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 листопада 2013 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – С. 247. – 0,013 ум. друк. арк.

11. Чорней Б. П. Государственно-частное партнерство как привлечения инвестиций в коммунальные предприятия Украины / Б. П. Чорній // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки : матеріали

XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 листопада 2014 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2014. – С. 186. – 0,07 ум. друк. арк.

12. Чорній Б. П. Умови залучення інвестиційних коштів у ремонтно-експлуатаційні підприємства на засадах державно-приватного партнерства / Б. П. Чорній // Науково-технічний розвиток : економіка, технології, управління : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 7-9 квітня 2015 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2015. – С. 167. – 0,17 ум. друк. арк.

13. Чорній Б. П. Участь інститутів розвитку у інвестиційних проектах на засадах реалізації державно-приватного партнерства / Б. П. Чорній // Сучасний стан розвитку економіки, управління та рекламної діяльності України : матеріали науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 2 квітня 2015 р. – Івано-Франківськ : Приватний ВНЗ Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького, 2015. – С. 110-112. – 0,13 ум. друк. арк.

14. Chorniy B. P. World experience of investment attraction in the basis of public-private partnership // Ukraine-EU. Modern technology, business and law : collection of international scientific papers, Kosice, Slovakia, 30.03–01.04.2015 : in 2 parts. Part 1. Modern priorities of economics, management and social development. Environmental protection collection – Chernihiv : CNUT, 2015 – P. 16-17. – 0,125 ум. друк. арк.

15. Чорній Б. П. Економічна доцільність залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії / Б. П. Чорній // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 25 листопада 2015 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2015. – С. 99. – 0,07 ум. друк. арк.

16. Чорній Б. П. Світовий досвід залучення інвестиційних ресурсів на засадах використання концесії / Б. П. Чорній // Міжнародне наукове співробітництво : принципи, механізми, ефективність : матеріали XII (XXIV) науково-практичної конференції, м. Київ, 10-11 березня 2016 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2016. – С. 80. – 0,17 ум. друк. арк.

17. Чорній Б. П. Вплив сучасних умов нарощення загроз та ризиків на динаміку капітальних інвестицій / Б. П. Чорній // Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Дніпропетровськ, 12-13 квітня 2016 р. – Дніпропетровськ : НМА, 2016. – С. 716-720. – 0,21 ум. друк. арк.

18. Чорній Б. П. Диверсифікація джерел інвестиційних ресурсів як засіб зниження інвестиційних ризиків підприємств розподілення електроенергії / Б. П. Чорній // Науково-технічний розвиток : економіка, технології, управління : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 6-7 квітня 2016 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2016. – С. 81-82. – 0,17 ум. друк. арк.

19. Чорній Б. П. Вплив макроекономічного стану України на залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії / Б. П. Чорній // Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 18-19 квітня 2016 р. – К. : НТУУ «КПІ», 2016. – С. 45-47. – 0,20 ум. друк. арк.

20. Чорній Б. П. Інструменти механізму залучення інвестиційних ресурсів підприємств / Б. П. Чорній // Інформаційні технології : наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : матеріали XXIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 18-20 травня 2016 р. – Х. : НТУ «ХП», 2016. – С. 339. – 0,17 ум. друк. арк.

21. Чорній Б. П. Обґрунтування використання нелінійної динаміки для оцінки ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії / Б. П. Чорній // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 16 листопада 2016 р. – К. : НТУУ «КП», 2016. – С. 242. – 0,07 ум. друк. арк.

22. Тульчинська С. О. Диверсифікація джерел залучення інвестиційних ресурсів підприємства / С. О. Тульчинська, Б. П. Чорній // Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 17 листопада 2016 р. – Х. : Національна академія національної гвардії України МВС України, 2016. – С. 294-296. – 0,17/0,08 ум. друк. арк. (*Особистий внесок автора: запропоновано композицію поетапних процедур щодо формування інвестиційних ресурсів підприємств за умов їх диверсифікації*).

23. Чорній Б. П. Заходи з активізації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства в сучасних умовах / Чорній Б. П. // Соціальні трансформації у кризовий період : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 12 лютого 2017 р. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – С. 21-22. – 0,125 ум. друк. арк.

24. Chorniy V. Approaches to definition of the concept essence "mechanism" / V. Chorniy // New Horizons : Achievements of Various Branches of Science : Proceedings of 1st International Scientific Conference, Morrisville, 27 febrari. – USA, Morrisville, 2017. – p. 41-42. – 0,17 ум. друк. арк.

25. Чорній Б. П. Діагностика показників підприємств розподілення електроенергії, що здійснюють діяльність у сфері утримання об'єктів зовнішнього освітлення населених пунктів / Б. П. Чорній, С. О. Тульчинська // Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки : матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 квітня 2017 р., Ч. 1. – Дніпро : НМетАТ, 2017. – С. 650-653. – 0,18/0,09 ум. друк. арк. (*Особистий внесок автора: проаналізовано основні фінансові та структурні показники підприємств розподілення електроенергії, що здійснюють діяльність у сфері утримання об'єктів зовнішнього освітлення*).

26. Чорній Б. П. Напрями залучення інвестиційних ресурсів за умов використання концесії / Б. П. Чорній, С. О. Тульчинська // Науково-технічний розвиток : економіка, технології, управління : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18-19 квітня 2017 р. – К. : КП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. – С. 72-74. – 0,16/0,08 ум. друк. арк. (*Особистий внесок автора: обґрунтовано використання концесії для залучення інвестиційних ресурсів для підприємств розподілення електроенергії*).

27. Чорній Б. П. Показники оцінювання ефективності залучення інвестиційних ресурсів / Б. П. Чорній // Глобалізація напрямів формування промислового

потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій : матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Київ, 26 квітня. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – С. 87-88. – 0,15 ум. друк. арк.

АНОТАЦІЯ

Чорній Б. П. Механізм залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), (галузь знань – економічні науки). – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» МОН України, Київ, 2017.

Дисертація присвячена поглибленню теоретичних положень, удосконаленню методичних підходів та наданню практичних рекомендацій щодо удосконалення засад функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел.

Визначено економічний зміст, особливості механізму залучення інвестиційних ресурсів. Сформульовано концептуальні положення щодо удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів. Досліджено компонентну структуру механізму залучення інвестиційних ресурсів.

Запропоновано організаційно-економічні засади поетапних процедур реалізації механізму залучення інвестиційних ресурсів щодо формування інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії залежно від можливостей їх отримання з ендогенних та екзогенних джерел.

Удосконалено методичний підхід щодо оцінювання ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії на когнітивно-інформаційній основі. Надано науково-практичні рекомендації щодо активізації залучення інвестиційних ресурсів на основі їх диверсифікації, які враховують заходи щодо зниження ризиків, закордонний досвід концесійних угод. Конкретизовано поетапний алгоритм передачі об'єкта у концесію для підприємств розподілення електроенергії, що забезпечують освітлення населених пунктів.

Ключові слова: механізм, інвестиційні ресурси, підприємства розподілення електроенергії, активізація, залучення, інвестиції, механізм залучення інвестиційних ресурсів, диверсифікація джерел інвестиційних ресурсів.

ABSTRACT

Chorniy B. P. Mechanism of investment attraction in electricity distribution company. - Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

The thesis for getting scientific degree of candidate the economic sciences (doctor of philosophy), specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by economic activity), (branch of knowledge – economic science). – National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kiev Polytechnic Institute", Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2017.

The thesis is devoted to deepening theoretical positions, methodological approaches to improvement and provides practical recommendations on improving the basics of the investment attraction mechanism under conditions of diversifying their sources.

The evolution and genesis of the theory of investment, clarified the nature and logic concepts and the relationship of the investment theory. It is established that the mechanism of investment attraction – a specific way of organization, mobilization and use of investment resources under the influence of economic laws, economic policy and the effectiveness of economic entities that disclose their identity through features aimed at solving problems in order to achieve concrete the resulting economic benefits, based on diversification of sources of investment resources with the possibility of adjusting the acquisition process by external and internal factors, so the company has the potential to become the capital. It is formulated conceptual provisions for improving the mechanism of investment attraction.

It is proved that the investment mechanism feature highlights financial resources, sources of their involvement, ways and forms of their use, the subjects of the investment process. It is researched piece structure of the mechanism of investment attraction. It is established areas to diversify sources of investment resources in the enterprise distribution of electricity.

It has been analyzed conditions and trends in enterprise distribution of electricity, including those that provide exterior lighting settlements. It is proven the need of diversification sources of investment resources on the basis of public-private partnerships.

It is established the presence of the triad of problems identified at micro, meso- and macrolevels, making it possible to improve the theoretical and methodological approaches to enhance the investments attraction mechanism in electricity distribution company covering the optimization of communications channels and tools specific mechanism-based regulatory and organizational information base that will increase the efficiency of investment resources.

It is proposed the organizational and economic principles of incremental procedures of the investment attraction mechanism of investment resources on enterprise distribution of electricity depending on the capabilities of their production of endogenous and exogenous sources.

It is improved the methodical approach to the evaluation of investment projects of enterprises distribution of electricity on the basis of implementation: mathematical model for calculating the structural parameters of the project; two solutions of differential equations of model-based M. Magnitsky; calculate the efficiency of project implementation strategies NPV - method which, unlike the existing ones, based on the solution Feyhembraum's attractors stabilization of working point management investment resources based on their diversity.

It is provided the scientific and practical advice to enhance the investment attraction based on their diversification, taking into account measures to reduce risks, foreign experience of concession agreements. It is concretized algorithm staged transfer of the facility in concession companies for distribution of electricity, providing lighting settlements.

Keywords: mechanism, investment funds, electricity companies, activation, engagement, investment mechanism for attracting investment resources, diversification of investment resources.

АННОТАЦИЯ

Чорней Б. П. Механизм привлечения инвестиционных ресурсов на предприятия распределения электроэнергии. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук (доктора философии) по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности), (область знаний – экономические науки). – Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского» МОН Украины, Киев, 2017.

Диссертация посвящена углублению теоретических положений, совершенствованию методических подходов и обоснованию практических рекомендаций по совершенствованию основ механизма привлечения инвестиционных ресурсов в условиях диверсификации их источников.

Определены экономическое содержание, особенности механизма привлечения инвестиционных ресурсов. Сформулированы концептуальные положения по совершенствованию механизма привлечения инвестиционных ресурсов. Исследована компонентная структура механизма привлечения инвестиционных ресурсов.

Предложены организационно-экономические основы поэтапных процедур реализации механизма привлечения инвестиционных ресурсов по формированию инвестиционных ресурсов предприятий распределения электроэнергии в зависимости от возможности их получения из эндогенных и экзогенных источников.

Усовершенствован методический подход относительно оценки эффективности инвестиционных проектов предприятий распределения электроэнергии на когнитивно-информационной основе. Предоставлены научно-практические рекомендации по активизации привлечения инвестиционных ресурсов на основе их диверсификации, которые учитывают меры по снижению рисков, зарубежный опыт концессионных соглашений. Конкретизирован поэтапный алгоритм передачи объекта в концессию для предприятий распределения электроэнергии, обеспечивающих освещение населенных пунктов.

Ключевые слова: механизм, инвестиционные ресурсы, предприятия распределения электроэнергии, активизация, привлечение инвестиции, механизм привлечения инвестиционных ресурсов, диверсификация источников инвестиционных ресурсов.

Підписано до друку 28.07.2017 р. Формат 60x90^{1/16}
Папір офсетний. Друк різнографія. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 5704/07
Суб'єкт видавничої діяльності занесено до держаного реєстру №6220049 13.10.2008,
ПРІНТЦЕНТР, м. Київ, вул. Політехнічна, 16